

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Het Fries Bestuurlijk Overleg
T.a.v. de heer J. Kramer, voorzitter
Gemeente Noardeast-Fryslân
Postbus 13
9290 AA KOLLUM

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

mr. L.C.F. Crijns - Tan

T 0652740052

Louisa.Crijns-Tan1@rvo.nl

Ons kenmerk

DGKE-WO / 20252071

Datum **30 OKT 2020**

Betreft Financiering Gebiedsfonds Gaswinning Ternaard

Geachte heer Kramer,

Zoals in het Bestuurlijk Overleg Ternaard is afgesproken ontvangt u hierbij een brief ter invulling van de afspraken die zijn gemaakt over een financiële bijdrage gekoppeld aan de exploitatie van het Ternaard-project voor een Gebiedsfonds, indien het tot gaswinning komt.

Deze brief sluit aan op het Bestuurlijk Overleg van 15 november 2019, 20 maart 2020, 23 april 2020, 11 september 2020 en de informatiebijeenkomst van 9 december 2019.

Aanleiding en proces

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) heeft in 2015 een verzoek bij mijn ministerie ingediend voor een Rijkscoördinatieregeling (RCR) voor de winning van aardgas uit het Ternaard-gasveld: een niet-producerend gasveld onder de Waddenzee waaruit zij tussen de 1 miljard en 7,6 miljard Nm³ gas verwacht te winnen. Mijn ministerie voert de RCR-procedure en heeft de aanvraag van NAM tevens aangewezen als pilot Omgevingsmanagement. Dat is de aanleiding voor het Omgevingsproces Ternaard waarin NAM als initiatiefnemer en het Ministerie van EZK met u samenwerken.

In dat kader heeft u vele gesprekken gevoerd met belanghebbenden over de wijze waarop gaswinning uit dit gasveld kan bijdragen aan een impuls voor de regio Noardeast-Fryslân, indien ik positief besluit en het tot gaswinning komt. Dit heeft geresulteerd in een Investeringsagenda, inmiddels door u aan mij aangeboden. Deze agenda geeft een beeld van projecten - door u en betrokkenen uit het gebied voorgesteld - die de bedoelde impuls kunnen geven. Over de omvang van een daarvoor op te richten Gebiedsfonds, gevoed met bijdragen gekoppeld aan de exploitatie van het Ternaard-veld, heeft het ministerie meerdere gesprekken met u gevoerd.

Door vertegenwoordigers van mijn ministerie is ook gesproken met de NAM en Energie Beheer Nederland (EBN), de partners in het gaswinningsproject Ternaard. Bij hen heeft mijn ministerie de vraag neergelegd in welke mate zij gekoppeld aan de exploitatie van het project een bijdrage kunnen en willen leveren aan een Gebiedsfonds.

Vertegenwoordigers van mijn ministerie hebben ook met de betrokken departementen gesprekken gevoerd over de mogelijkheden om de investeringswensen vanuit de regionale overheden te kunnen koppelen aan een financiële bijdrage aan het Gebiedsfonds.

Afspraken Bestuurlijk Overleg

In het Bestuurlijk Overleg van 5 september 2019 heeft u, nadat de Investeringsagenda gereed was en er daarmee zicht ontstond op de benodigde middelen, over het financieringsmandaat bij het nog op te richten Gebiedsfonds gesproken.

De contouren voor de financiering zijn in dit overleg aangegeven, wat daarmee ook startpunt was voor vervolgbesprekingen. Op basis daarvan is in uw Bestuurlijk Overleg van 15 november 2019 tussen de partijen overeenstemming bereikt over een Gebiedsfonds gevoed door de gevraagde bijdrage gekoppeld aan de exploitatie van het gasveld Ternaard, indien het tot gaswinning komt. In de bestuurlijke overleggen van maart en april dit jaar zijn deze afspraken nader ingevuld.

De onderliggende afspraken van deze overeenstemming houden in dat:

- a. de partners in het project Ternaard - uitsluitend als een economisch rendabele winning uit dit veld mogelijk is - een bedrag van gemiddeld € 6 miljoen per productiejaar beschikbaar stellen voor het Gebiedsfonds. De jaarlijkse bijdrage kan in hoogte fluctueren maar resulteert na tien productie jaren in een eindsom van € 60 miljoen. Aan het einde van het eerste productiejaar wordt in ieder geval € 6 miljoen uitgekeerd aan het Gebiedsfonds;
- b. deze jaarlijkse bijdrage alleen wordt uitgekeerd over die jaren waarin daadwerkelijk gas uit dit veld wordt gewonnen en waarbij de overeenstemming toeziet op tien productie jaren, al dan niet aaneengesloten;
- c. fluctuaties in de gasprijs geen invloed heeft op het onderbreken of beëindigen van de bijdrage, tenzij er sprake is van de situatie zoals beschreven in punt e. Het Afsprakenkader Ontzorging, impact op milieu en veiligheid kunnen aanleiding zijn tot het langdurig onderbreken van de gaswinning of tot een voortijdige insluiting van het veld. In die situatie wordt de bijdrage aan het Gebiedsfonds onderbroken respectievelijk beëindigd;
- d. de initiatiefnemer aangeeft dat als er geen economisch rendabele exploitatie meer mogelijk is voor dit veld dat kan leiden tot het insluiten van het veld en daarmee ook de bijdrage aan het Gebiedsfonds eindigt;
- e. het Gebiedsfonds met deze overeenstemming over een looptijd van tien jaar met een eindsom van € 60 miljoen gevoed wordt, tenzij de winning eerder stopt dan de voorziene productieperiode van tien jaar. Bij een vroegtijdige beëindiging van de winning is de intentie de gemiddelde bijdrage € 6 miljoen per productiejaar te laten zijn, de haalbaarheid daarvan moet in de werkgroep governance getoetst worden;

- f. in het negende productiejaar nieuwe afspraken worden gemaakt over de hoogte van de bijdrage aan het fonds als de winning meer dan tien productie jaren gaat beslaan.

Bovenstaande sluit aan op de notulen van de genoemde overleggen waarin de afspraken zijn opgenomen.

De afspraken die uit deze overeenstemming voortkomen werkt mijn ministerie met u en NAM uit en worden vastgelegd in een governance. Deze moet opgesteld worden om op enig moment tot een financiële uitkering aan een Gebiedsfonds over te kunnen gaan.

De hierboven onder 'Afspraken Bestuurlijk Overleg' genoemde punten heeft u op 9 december 2019 gepresenteerd aan inwoners uit het gebied en de bestuurlijk en maatschappelijk betrokken belanghebbenden.

Resumerend: in lijn met wat in het Bestuurlijk Overleg van 20 maart 2020 met u is besproken, is u toegezegd dat - als ik tot gaswinning besluit - er een inspanningsverplichting bij mij ligt om in overleg met de partners in het project (NAM en EBN) tot een economisch rendabele exploitatie te komen, wat leidt tot een resultaatverplichting om € 60 miljoen bij te kunnen dragen aan het Gebiedsfonds.

Voor een goed begrip: onder inspanningsverplichting versta ik de Rijkscoördinatieregeling, het Instemmingsbesluit en de met de genoemde partners uit te voeren analyse van de resultaten van de boring die uitgevoerd moet gaan worden. Daaruit blijkt of het tot een economisch rendabel project gaat leiden. Die afweging vindt plaats binnen zes tot 24 maanden na winning van het eerste aardgas. Daarmee wordt duidelijk of de resultaatverplichting van € 60 miljoen nagekomen kan worden. Ik betrek de regionale overheden vanzelfsprekend bij dit proces.

Het vervolg, hoe komen we tot een afweging

De komende periode wordt het Omgevingsproces en daarmee de pilot voortgezet. Dit betekent dat de afspraken over het Gebiedsfonds en Ontzorging uitgewerkt worden in verschillende werkgroepen. Ook de besluitvorming onder de rijkscoördinatieregeling wordt voortgezet, in augustus 2020 heb ik u daarvoor het Voorontwerp Inpassingsplan en het Winningsplan voor advies toegestuurd. Het vervolgen van deze procedures betekent:

- dat ik positief sta tegenover het mogelijk maken van de ruimtelijke inpassing die nodig is om de winning bij Ternaard te kunnen realiseren;
- dat ik wil zorgen dat er besluiten worden genomen door de bevoegde gezagen op de overige vergunningen die nodig zijn voor de winning bij Ternaard.

Deze lijn past bij de lijn van het kabinet voor wat betreft de winning van aardgas uit de Nederlandse kleine velden ¹. Het Kabinet verkiest gaswinning uit Nederlandse kleine velden, zowel op land als op zee, boven de import van

¹ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Kamerbrief "De rol van gas in het energiesysteem van nu en in de toekomst", 30 maart 2020 (TK, 2019-2020, 32813 en 31239, nr. 486)

aardgas. Dit heeft de voorkeur van het Kabinet omdat dit beter is voor het klimaat, de werkgelegenheid en economie, het behoud van kennis van de diepe ondergrond en van de aanwezige gasinfrastructuur. Dit leidt tevens tot minder afhankelijkheid van import uit andere landen. Daarbij vindt gaswinning alleen plaats wanneer de risico's voor omwonenden en nadelige effecten voor het milieu aanvaardbaar zijn.

Welke aspecten wegen mee in besluitvorming?

Bij het doorlopen van deze procedures kijk ik naar een aantal aspecten die van invloed zijn op het project, op het winbare volume aardgas en wellicht ook op de bijdrage aan het Gebiedsfonds.

Gaswinning onder de Waddenzee vindt vanzelfsprekend alleen plaats als dit veilig en verantwoord kan. De wijze waarop NAM en ik omgaan met specifiek de bodemdaling op het Wad is bepalend voor het volume aan aardgas dat gewonnen kan gaan worden.

De adviezen op het winningsplan Ternaard die ik heb gekregen van Staatstoezicht op de Mijnen/TNO (d.d. 24-09-2019) en de Technische Commissie Bodembeweging (d.d. 03-02-2020) kunnen invloed hebben op de productie-scenario's. In die adviezen wordt een voorzichtige koers aangeraden wat betreft de winning uit het veld, vanaf de start van de gaswinning. De kennis die daarmee wordt opgedaan kan gebruikt worden voor de bodemdalingsprognoses.

Indien NAM na start van de winning door onderzoek aantoonde dat er meer aardgas gewonnen kan worden binnen de gestelde limieten van de bodemdaling - en dit onderzoek wordt goedgekeurd door SodM/TNO - kan zij in een later stadium meer aardgas uit het veld winnen.

Bodemdaling is daarmee een factor waarvan de invloed groter kan zijn op de winning dan waar ten tijde van de overeenstemming over het Gebiedsfonds rekening mee gehouden kon worden. Het kan daarmee ook invloed hebben op de financiering van het fonds. Het tast niet mijn intenties aan om bij te dragen conform de met u gemaakte afspraken, maar het tast wel de mogelijkheden aan die de partners daar straks voor hebben.

Concrete vervolgstappen omgevingsproces Ternaard

Er zijn vier onderwerpen waar in het kader van het Omgevingsproces een vervolg aan gegeven gaat worden en die na deze brief starten:

1. Het advies met betrekking tot een voorzichtige start van de gaswinning, waarvan op dit moment uitgegaan kan worden dat dit in het Instemmingsbesluit wordt opgenomen, heeft impact op de exploitatie van het veld. Daarmee kan het ook effect hebben op de bijdrage aan het Gebiedsfonds. De exacte betekenis hiervan moet vanzelfsprekend in goed overleg met u vastgesteld worden. Een werkgroep, waarin uw regionale overheden, NAM, EBN en mijn ministerie vertegenwoordigd zijn, gaat daarvoor op basis van de overeenstemming en de productiescenario's uit het winningsplan de volgende vragen beantwoorden:

- hoe en in welke mate de financiële bijdrage verstrekt kan worden en hoe deze bijdrage zich in de tijd kan ontwikkelen. Daarbij geldt het uitgangspunt dat de tien productie jaren plaats vinden binnen de productietermijn zoals genoemd in het winningsplan (2036) om langlopende projecten te kunnen blijven financieren vanuit het Gebiedsfonds. De werkgroep zal hierbij ook kijken naar andere mogelijkheden om tot de afgesproken bijdrage te komen.
 - hoe de governance voor de bijdrage en de uitkering naar het Gebiedsfonds vorm dient te krijgen.
2. De afweging rond het productievolume heeft een gedegen advisering op het winningsplan nodig. Daarom is de rijkscoördinatie regeling in augustus jl. voortgezet zodat daarmee duidelijk wordt waar de gaswinning zich aan dient te houden.
 3. De regionale overheden werken de criteria voor een Gebiedsfonds uit en treffen de voorbereidingen voor het instellen van een Gebiedscommissie. De voorbereidingskosten voor de uitwerking van dit Gebiedsfonds zullen worden betaald door het Ministerie van EZK, mocht het niet komen tot een definitieve financiële regeling voor het fonds.
 4. De verdere uitwerking van het Afsprakenkader Ontzorging vindt plaats om voor de eventuele start van de productie de toezeggingen over o.a. monitoring gereed te hebben.

Tot slot

De komende maanden krijgen het Omgevingsproces en de rijkscoördinatie regeling een vervolg, communicatie en contact met inwoners en belanghebbenden is daarbij van waarde. Het bereiken en betrekken van het gebied is juist in deze moeilijke tijd van groot belang, voor u maar zeker voor de inwoners en organisaties uit het gebied. Laten we het als een gezamenlijke opgave zien om het gebied goed te informeren en te betrekken bij het Omgevingsproces Ternaard.

Ik heb tijdens mijn bezoek aan Wierum goede gesprekken gevoerd met zowel inwoners van Ternaard, Wierum, Stichting Feste Grûn als ook met u. De ervaringen en verhalen en vooral de passie en binding met Noardeast-Fryslân hebben mij ervan overtuigd dat het goed was dit Omgevingsproces te starten.

Mede namens de initiatiefnemer laat ik u weten dat ik terugkijk op een intensief en positief Omgevingsproces. Ik ga uit van een constructief vervolg om gezamenlijk het Gebiedsfonds mogelijk te maken. Ik draag daar graag aan bij. Ik vertrouw erop dat ik middels het versturen van deze brief de zorgen heb weggenomen die u heeft geuit in uw brief aan mij van 12 september jl.

Met vriendelijke groet,

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

CC: De heer Johan Ateman, NAM
De heer Douwe Hoogland, provincie Fryslân
De heer Otto van der Galiën, Wetterskip Fryslân